

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 100/06-28

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. júna 2006 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Juraja Horvátha a Štefana Ogurčáka prerokoval prijatú sťažnosť L. Š., bytom K., zastúpeného advokátom JUDr. R. M., K., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 227/2002 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 227/2002 p o r u š i l základné právo L. Š., aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresnému súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 227/2002 p r i k a z u j e konať vo veci bez zbytočných prietáhov.

3. L. Š. priznáva primerané finančné zadost'učinenie v sume 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Košice I povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. L. Š. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 8 682 Sk (slovom osemtisíc šesťstoosemdesiatdva slovenských korún), ktoré je Okresný súd Košice I povinný vyplatiť na účet jeho advokáta JUDr. R. M., K., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 22. marca 2006 č. k. I. ÚS 100/06-7 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť L. Š., bytom K. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. R. M., K., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 227/2002.

2. Sťažovateľ v prijatej sťažnosti uviedol, že „(...) podal Okresnému súdu Košice II 6. februára 2002 žalobu na zaplatenie náhrady škody a nemajetkovej ujmy v peniazoch, pričom Okresný súd Košice II vzápätí po prijatí veci postúpil uvedenú vec Okresnému súdu Košice I, ktorý vec vedie pod sp. zn. 10 C 227/2002.

Po výzve Okresného súdu Košice I na upresnenie petitu, vykonaného sťažovateľom ešte 13. 6. 2002 a na zaplatenie súdneho poplatku požiadal sťažovateľ o oslobodenie od súdnych poplatkov, jeho žiadosti bolo vyhovené až 31. 3. 2004.

Súdne pojednávania v predmetnej veci sa uskutočnili v dňoch 4. 9. 2002, 21. 10. 2002 a naposledy 19. 3. 2003 bez rozhodnutia v merite veci. Na ostatné pojednávanie vytýčené na 9. 7. 2003 sa vôbec nedostavila predsedkyňa senátu.

Z uvedených dôvodov, keď po dobu viac ako 2 rokov nemal sťažovateľ vedomosť o stave konania, podal 21. 11. 2005 predsedovi Okresného súdu Košice I sťažnosť na prieťahy v konaní, ktorej bolo vyhovené ako dôvodnej listom z 20. 12. 2005 sp. zn. Spr 2453/05.

Napriek kladnému posúdeniu sťažnosti L. Š. Okresný súd Košice I dodnes v predmetnej veci pojednávanie nevytýčil, hoci od jej vybavenia uplynuli už viac než 2 mesiace(...)“. Uvedený postup okresného súdu považuje sťažovateľ za porušenie čl. 48 ods. 2 ústavy.

3. Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd vyslovil porušenie označeného základného práva, prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prieťahov, priznal mu finančné zadost'učinenie „vo výške 20 000 Sk“ a náhradu trov konania.

4. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k predmetu sťažnosti 24. apríla 2006 vyjadril JUDr. A. M. (Spr 2453/05), predseda okresného súdu, a sťažovateľ prostredníctvom stanoviska svojho právneho zástupcu doručeným ústavnému súdu 19. mája 2006.

5. Na výzvu ústavného súdu predseda okresného súdu oznámil, že súhlasí s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania. Právny zástupca sťažovateľa oznámil, „že nesúhlasíme s upustením od ústneho pojednávania, ako aj s prejednaním i rozhodnutím veci v našej neprítomnosti“. Podaním z 27. júna 2006 právny zástupca sťažovateľa oznámil, že „Týmto si dovoľujeme ospravedlniť našu neúčast' na pojednávaní vytýčenom v predmetnej veci na 27. 6. 2006 z dôvodu kolízie so súdnym pojednávaním v trestnej veci vedenej na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 6 T 17/06, ktoré je vytýčené v rovnakom čase.

Zároveň súdu oznamujeme, že z dôvodu nášho nezáujmu na ďalšom predlžovaní súdneho konania súhlasíme s prejednaním i rozhodnutím veci v našej neprítomnosti (...)“.

6. Vzhľadom na súhlasy účastníkov konania ústavný súd podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, lebo vzhľadom na charakter veci nemožno od ústneho pojednávania očakávať jej ďalšie objasnenie.

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 10 C 227/2002.

A.

Sťažovateľ podal 6. februára 2002 Okresnému súdu Košice II návrh „*na uhradenie sumy najmenej 5 000,- Sk (...)*“ s prísl. proti odporcovi R. A., ktorý ho „*ešte v roku 1999, dňa 11. 3. (...) nepravo, krivo obvinil (...)*“.

Okresný súd Košice II dňa 13. februára 2002 odovzdal predmetnú vec („*v konaní o ochranu osobnosti*“) okresnému súdu ako súdu miestne príslušnému.

Okresný súd 15. apríla 2002 vyzval sťažovateľa, aby v lehote 7 dní upresnil petit svojho návrhu a 22. mája 2002 ho predvolal na informatívny výsluch na 6. jún 2002. Na tomto výsluchu sťažovateľ požiadal o poskytnutie 7 dňovej lehoty „*na upresnenie svojho neúplného návrhu*“. Sťažovateľ návrh upresnil podaním doručeným okresnému súdu 13. júna 2002. V ten istý deň požiadal o „*odpustenie súdneho poplatku*“.

Okresný súd 6. augusta 2002 predvolal účastníkov na pojednávanie, ktoré stanovil na 4. september 2002.

Na pojednávaní konanom 4. septembra 2002 (prítomní sťažovateľ a odporca) bolo sťažovateľovi priznané oslobodenie od platenia súdnych poplatkov a po vypočutí účastníkov konania bolo pojednávanie odročené na 2. október 2002 „*za účelom ďalšieho dokazovania*“.

Na pojednávaní konanom 2. októbra 2002 (prítomní účastníci konania) bol vypočutý odporca. Pojednávanie bolo odročené na neurčito za účelom vyžiadania na vec sa vzťahujúcich spisov Okresného úradu K. a okresného súdu.

Predmetné spisy boli vyžiadané 18. februára 2003.

Pojednávanie konané 19. marca 2003 po vypočutí prítomných účastníkov konania bolo odročené na neurčito (opätovné nahliadnutie do administratívnych a súdnych spisov).

Sťažovateľ 29. mája 2003 oznámil okresnému súdu „*nové dôkazy a okolnosti*“.

Okresný súd 4. júna 2003 stanovil termín pojednávania na 9. júl 2003.

Sťažovateľ 10. júna 2003 doplnil petit svojho návrhu.

Pojednávanie konané 9. júla 2003 (prítomný sťažovateľ) bolo na návrh právnej zástupkyne odporcu (žiadala lehotu na oboznámenie sa so súdnym spisom) odročené na 16. júl 2003 (advokátka nahliadla do súdneho spisu 14. júla 2003).

Pojednávanie konané 16. júla 2003 bolo pre neúčasť sťažovateľa, odporcu a jeho právnej zástupkyne odročené na neurčito.

Sťažovateľ 15. októbra 2003 požiadal okresný súd o ustanovenie právneho zástupcu.

Okresný súd uznesením z 31. marca 2004 priznal sťažovateľovi oslobodenie od súdnych poplatkov.

Súdny spis p. zn. 10 C 227/02 bol 12. januára 2005 pridelený sudcovi Mgr. J. M.

Sťažovateľ 16. novembra 2005 nahliadol do súdneho spisu.

Sťažovateľ 21. novembra 2005 podal predsedovi okresného súdu sťažnosť na prietahy v konaní, ku ktorej sa vyjadril vec vybavujúci sudca 29. novembra 2005

Okresný súd uznesením z 27. januára 2006 ustanovil sťažovateľovi advokáta JUDr. R. M. za právneho zástupcu (uznesenie nadobudlo právoplatnosť 2. februára 2006). Ustanovený právny zástupca nahliadol do súdneho spisu 22. februára 2006.

Okresný súd 29. marca 2006 stanovil termín pojednávania na 3. máj 2006. Toto pojednávanie bolo pre neprítomnosť odporcu (predvolanie nevykázané) a jeho právnej zástupkyne (ospravedlnená pre chorobu) odročené na 6. september 2006.

B.

Predseda okresného súdu v odpovedi č. k. Spr. 2453/05 z 20. decembra 2005 na sťažovateľovu sťažnosť na prietahy v konaní uviedol: „(...) *Po prešetrení Vašej sťažnosti na prietahy v konaní vedenom na tunajšom súde pod sp. zn. 10 C 227/02 Vám oznamujem, že sťažnosť je d ô v o d n á .*

Súd od 16. 7. 2003 nevykonal vo veci žiadny úkon smerujúci k rozhodnutiu vo veci samej.

K prietahom v konaní došlo v dôsledku viacerých zmien zákonného sudcu v predmetnej veci.

Za vzniknuté prietahy sa ospravedlňujem a vec budem sledovať do jej právoplatného skončenia. (...)

III.

1. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. (...)

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov (...).

2. Okresný súd vo svojom vyjadrení z 24. apríla 2006 podal chronologický prehľad svojich úkonov v posudzovanej veci a k predmetu ústavnej sťažnosti uviedol: „(...)

Predmetom konania je návrh na ochranu osobnosti. Po právnej stránke vec nie je zložitá. Rozsiahlejšie dokazovanie si však vyžaduje skutková stránka veci.

K dĺžke konania bezpochybne prispel aj samotný žalobca, ktorý podal návrh, ktorý trpel vadami, potom žiadal oslobodiť od platenia súdnych poplatkov, dvakrát menil žalobný petit, žiadal ustanoviť právneho zástupcu podľa § 30 O. s. p. a pod.

Od 15. 10. 2003 do 27. 1. 2006 súd vo veci nekonal. Stalo sa tak v dôsledku zmien v osobe zákonného sudcu (JUDr. M. odišla na materskú dovolenku, JUDr. T. po roku pôsobenia na Okresnom súde Košice I bol preradený na Okresný súd v Poprade). Od 12. 1. 2005 vo veci koná Mgr. M.

Vzhľadom na dlhšie obdobie nečinnosti súdu sťažnosť žalobcu je dôvodná. (...)“

Právny zástupca sťažovateľa zaujal písomné stanovisko k vyjadreniu okresného súdu v ktorom uviedol: „(...) Týmto k vyjadreniu Okresného súdu Košice I z 24. 4. 2006 uvádzame, že sťažovateľ sa nestotožňuje s názorom uvedeného súdu o jeho prispení k dĺžke konania, za podstatné však považuje tvrdenie porušovateľa základného práva o dôvodnosti jeho sťažnosti vzhľadom na dlhšie obdobie (takmer 3,5 roka) nečinnosti súdu. Túto nečinnosť síce Okresný súd Košice I zdôvodňuje materskou dovolenkou konajúcej sudkyne a preradením konajúceho sudcu na iný súd, tieto dôvody však vznikli bez zavinenia sťažovateľa výhradne na strane porušovateľa základného práva, sťažovateľ pritom nemôže niesť následky takýchto skutočností vrátane porušenia jeho práva na súdnu a inú právnu ochranu. Uvedené fakty sú založené aj tvrdením samotného porušovateľa základného práva o tom, že prejednávaná vec sťažovateľa po právnej stránke nie je zložitá. (...)“

3. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby neodstráni. Spravidla až právoplatným rozhodnutím súdu sa vytvára právna istota. Pre naplnenie ústavného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátny orgán vec prerokoval. Ústavné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov sa naplní zásadne až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadom svojich práv (napr. I. ÚS 41/02).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). Ústavný súd pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre s'ťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 10 Cb 227/2002, v ktorom s'ťažovateľ vystupuje ako navrhovateľ, došlo k porušeniu jeho práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy.

3.1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že právna a ani faktická zložitosť predmetnej veci v danom prípade nemala vplyv na dĺžku doterajšieho konania.

3.2. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria (správania s'ťažovateľa v preskúmvanej veci) ústavný súd nezistil takú závažnú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným priet'ahom. Odstránenie nedostatkov návrhu (v trvaní 2 mesiacov) a procesné návrhy s'ťažovateľa (žiadosť o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov, žiadosť o ustanovenie právneho zástupcu, návrh dôkazov a zmena petitu návrhu) nemali v danom prípade podstatný vplyv na celkovú dĺžku konania.

3.3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej veci a konštatuje, že okresný súd bol

- od 2. októbra 2002 (pojednávane) do 19. marca 2003 (pojednávane), t. j. v trvaní vyše 5 mesiacov (kedy vykonal len jediný procesný úkon, ktorým si 18. februára 2003 vyžiadal administratívny spis);
- od 16. júla 2003 (pojednávane) do 31. marca 2004 (uznesenie o oslobodení sťažovateľa od platenia súdnych poplatkov), t. j. v trvaní vyše 8 mesiacov;
- od 31. marca 2004 do 27. januára 2006 (uznesenie o ustanovení právneho zástupcu sťažovateľovi), t. j. v trvaní vyše 21 mesiacov

bez akýchkoľvek zákonných dôvodov nečinný, teda vyše 34 mesiacov (dva roky a desať mesiacov) neboli vykonané vo veci žiadne úkony smerujúce k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ počas súdneho konania nachádza. Vzhľadom na uvedenú dlhodobú nečinnosť okresného súdu ústavný súd konštatuje, že v konaní došlo k prietahom, ktoré neboli spôsobené zložitou vecou ani správaním účastníkov konania, ale v dôsledku postupu okresného súdu.

Vzhľadom na uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie práva sťažovateľa na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

4. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti sťažovateľovi poskytnutej ochrany ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných prietahov.

5. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľ žiadal priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 20 000 Sk z dôvodu, že *„Následkom dlhodobého predlžovania súdneho procesu, keďže žaloba sťažovateľa bola na súd podaná pred 4 rokmi a vo veci samej doposiaľ nebolo meritórne rozhodnuté, sa sťažovateľovi veľmi zhoršil jeho už beztak zlý zdravotný stav. Sťažovateľ je posledné roky takmer permanentne práceneschopný, stresové situácie súvisiace so súdnym*

konaním negatívne vplývajú aj na jeho ťažký reumatizmus. Ostatný rok sa pravidelnými stali návštevy sťažovateľa u psychologičky PhDr. F., sťažovateľ sa preto domnieva, že v jeho beztak neutešenej psychickej i materiálnej situácii (z dôvodu absencie príjmov bol aj oslobodený od súdnych poplatkov) je požadovanie finančného zadosťučinenia primerané a dôvodné“. Keďže iba konštatovanie porušenia označeného základného práva nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľa, ústavný súd uznal za dôvodné priznať mu finančné zadosťučinenie, v ním požadovanej sume 20 000 Sk.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 3.

6. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľovi vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom. Advokát vykonal tri úkony právnych služieb, a to prevzatie a prípravu zastupovania, písomné podanie (sťažnosť) z 3. marca 2006 a stanovisko k vyjadreniu okresného súdu z 3. mája 2006. Odmena za jeden úkon právnych služieb (v zmysle § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb) je 2 730 Sk, čo predstavuje spolu s režijným paušálom 164 Sk sumu 2 894 Sk. Odmena advokátovi za poskytnuté právne služby v konaní pred ústavným súdom predstavuje spolu sumu (za tri úkony právnych služieb) 8 682 Sk.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené pod bodom 4 výroku tohto rozhodnutia.

7. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, je potrebné pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. júna 2006